

К.філол.н. Мойсеєнко С.М.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна

ЧОТИРИ ВИДИ МИСЛЕННЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Сучасний мінливий світ вимагає активного залучення різних видів мислення в різних сферах суспільного життя. Різноманітність типів мисленнєвих задач зумовлює різноманітність не тільки механізмів, способів, а й видів мислення. У психології *за функціями* розрізняють мислення:

- критичне;
- креативне;
- кооперативне;
- емоційне.

Розглянемо кожний вид мислення детальніше.

Критичне мислення направлене на виявлення недоліків у думках інших людей. Критичність мислення в сучасному соціумі виявляється в здатності людини не підпадати під вплив чужих думок, об'єктивно оцінювати позитивні та негативні аспекти явища чи факту, виявляючи цінне та помилкове в них. Людина з критичним розумом здатна вимогливо оцінювати власні думки, ретельно перевіряти рішення, зважати на всі аргументи, виявляючи тим самим самокритичне ставлення до власних дій. Критичність мислення значною мірою залежить від життєвого досвіду людини, багатства та глибини її знань.

Креативне мислення пов'язане з відкриттям принципово нового знання, з генерацією власних оригінальних ідей, а не з оцінюванням чужих думок. Це головне знаряддя творчості, спосіб розв'язання оригінальних і складних задач. Зрештою, це – мислення, продуктом якого є принципово новий або вдосконалений образ того чи іншого аспекту дійсності. Українські та зарубіжні

психологи (Г.С.Костюк, Дж. Гілфорд) дійшли висновку, що креативне мислення є сукупністю тих особливостей психіки, які забезпечують продуктивні перетворення у діяльності особистості. У креативному мисленні переважають чотири особливості, зокрема *оригінальність розв'язання проблеми*, *семантична гнучкість*, що дає можливість бачити об'єкт під новим кутом зору, *образна адаптивна гнучкість*, яка уможлиблює зміну об'єкта з розвитком потреби у його пізнанні, *семантична спонтанна гнучкість* як продукування різних ідей щодо невизначених ситуацій.

Кооперативне мислення – це мислення, що продукується в невеликих групах, коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Члени великої групи розподіляються на декілька малих груп і діють за інструкцією, яка спеціально була розроблена для них викладачем. Кожен з студентів працює над своїм завданням, своєю частиною матеріалу до повного розуміння питання, яке вивчається, та завершення роботи над ним. Потім студенти обмінюються знахідками таким чином, що робота кожного є дуже важливою та суттєвою для роботи інших, оскільки без неї завдання не буде виконане (частина важливої інформації буде втрачена, інші студенти групи її не отримають).

Кооперативне мислення передбачає поєднанням зусиль студентів і педагогів для швидкого та більш ефективного досягнення поставлених цілей. Виділяються цілі індивідуальні та спільні для всіх. Саме для досягнення спільної мети студенти кооперуються між собою, поєднують свої зусилля, що, у кінцевому підсумку, приводить до прискорення полегшення навчання.

Кооперативне мислення формується у спеціально створених підгрупах, що виділяються в межах групи. Основою для виділення підгруп є однакове бачення й розуміння мети. Ураховуються також рівень підготовленості, здатність до взаємодії, особисті симпатії та спільність інтересів. Головну увагу треба зосередити на співпраці, а не на змаганні, бо це буде сприяти отриманню кращих результатів усіма студентами.

Функції викладача в процесі формування кооперативного мислення набувають деяких нових ознак. Його головне завдання – вселити віру в студентів у можливість успішного досягнення мети та спонукати студентів до самостійного пошуку. Далі він виступає як фасилітатор – помічник, рівноправний учасник групи. Навантаження на педагога зростає. Адже він додатково має займатися формуванням в студентів здатності:

- координувати свою діяльність із діяльністю партнерів;
- ставати на позицію інших і змінювати свою позицію;
- рефлексувати свої дії та дії інших членів групи;
- вибудовувати міжособистісні взаємини з партнерами;
- надавати найвищого пріоритету досягненню колективної мети;
- не допускати переростання суперечностей у зіткнення позицій та інтересів;
- попереджувати виникнення конфліктів.

Емоційне мислення – мислення, що знаходиться під впливом почуття, настрою; воно відноситься до почуття, продиктоване почуттями. **Емоція** (від франц. Emotion – хвилювання, від лат. Emovere – вражаю, хвилюю) – реакція людини на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників, що має яскраво виражену суб'єктивну забарвлення і охоплює всі види чутливості і переживань. Емоційний мислення особливо корисне в процесі прийняття складних рішень. Складні завдання розчленовуються на більш прості елементи, якими набагато легше оперувати, а потім вони переводяться в практичні почуття. І не так важливо, у чому ви спеціалізуєтесь, мозок абсолютно завжди вчиться одним і тим же способом, накопичуючи мудрість через помилки.

Всі перераховані види мислення у людини співіснують, можуть бути представлені в одній і тій же діяльності. Однак в залежності від її характеру і кінцевих цілей переважає той чи інший вид мислення. На цій підставі вони всі і розрізняються. За ступенем своєї складності, за вимогами, які вони пред'являють до інтелектуальних та інших здібностей людини, всі названі види мислення не поступаються один одному.